

Saavutettavuussuunnitelma 2023–2024

21.12.2022

Sisältö

Johdanto	3
Tavoitteena saavutettava yliopisto	3
Yliopiston arvot edellyttävät saavutettavuutta	4
Saavutettavuuden nykytila Tampereen yliopistossa	4
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu	4
Toimenpiteet tähän mennessä	5
Kehittämistarpeet	5
Opiskelijavalinnat	5
Toimenpiteet tähän mennessä Tampereen yliopistossa	6
Yliopistojen yhteisiä toimenpiteitä	6
Kehittämistarpeet	7
Opetus ja ohjaus	7
Toimenpiteet tähän mennessä	7
Kehittämistarpeet	8
Digitaaliset palvelut	8
Toimenpiteet tähän mennessä	8
Kehittämistarpeet	9
Tilojen esteettömyys	9
Toimenpiteet tähän mennessä	10
Kehittämistarpeet	10
Häirintätilanteiden ehkäisy ja hallinta	10
Toimintatavat ja tilanne nyt	11
Kehittämistarpeet	11
Kansainvälisyys	11
Toimenpiteet tähän mennessä	11
Kehittämistarpeet	12
Uudet toimenpiteet 2023–2024	13
Keväällä 2023	13
Vuoden 2023 loppuun mennessä	13
Keväällä 2024	14
Vuoden 2024 loppuun mennessä	15
Ohjausryhmä	16
Tausta-aineistot	16

Johdanto

Tampereen yliopiston saavutettavuussuunnitelman laatiminen tuli ajankohtaiseksi helmikuussa 2022, kun opetus- ja kulttuuriministeriö antoi kaikille korkeakouluille tehtäväksi laatia saavutettavuussuunnitelman. Korkeakoulutuksen saavutettavuudesta laajassa merkityksessään oli sitä ennen asetettu kansallisia tavoitteita hallituksen eduskunnalle antamassa koulutuspoliittisessa selonteossa huhtikuussa 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi korkeakoulutuksen saavutettavuutta koskeneen selvityksen tulokset ja suunnitelman kesäkuussa 2021. Sitä edeltäneestä lausuntokierroksesta tehtävän laajuuden saattoi jo ennakoita. Saavutettavuus kattaisi lähes kaiken, mitä yksittäinen korkeakoulu voi tehdä korkeakoulutuksellisen tasa-arvon hyväksi ja jotta monenlaiset henkilöt voivat opiskella ja tehdä töitä yliopistossa. Myös jatkuvan oppimisen tarjontaa ja opetuksen digitaalisia toteutuksia piti pohtia saavutettavuuden kannalta.

Tampereen yliopiston rehtorin asettama saavutettavuussuunnittelun ohjausryhmä aloitti työnsä huhtikuussa 2022 rajaamalla käsiteltäviksi teemoiksi yhteydet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun, opiskelijavalinnat, opetuksen ja ohjauksen, digitaaliset palvelut, tilojen esteettömyyden, häirintätilanteiden ehkäisyn ja kansainvälisyyden. Niiden nykytilaa arvioivat ensin ohjausryhmän jäsenet, minkä jälkeen nykytila-arviota pohdittiin toimielimissä. Yliopistoyhteisön kuuleminen järjestettiin kyselynä, jossa kommentoitavana oli suunnitelman luonnos. Ohjausryhmän ehdotus kehittämistoimenpiteiksi valmistui joulukuussa, ja rehtori vahvisti nykytila-arvion ja kehittämistoimenpiteet sisältävän saavutettavuussuunnitelman ennen vuodenvaihdetta.

Tavoitteena saavutettava yliopisto

Tampereen yliopisto käyttää saavutettavuustyössään OHO!-hankkeessa laadittua määritelmää saavutettavasta korkeakoulusta.

Saavutettavassa korkeakoulussa jokainen opiskelija ja henkilökuntaan kuuluva voi tuntea yhdenvertaisuutta ja osallisuutta riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksistaan tai elämäntilanteestaan. Saavutettavassa korkeakoulussa korkeakoulun tilat, sähköiset järjestelmät, oppimisympäristöt, opetusmenetelmät ja asenneilmapiiri mahdollistavat henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan monenlaisten ja erilaisissa elämäntilanteissa elävien henkilöiden osallisuuden ja yhdenvertaisuuden.

Saavutettavuus on tärkeää paitsi yksilön oikeuksien täysimääräiselle toteutumiselle, myös korkeakoulu yhteisölle ja koko yhteiskunnalle, kun kaikkien sen jäsenten potentiaali ja panos voidaan saada käyttöön yhteiseksi hyväksi.

Yliopiston arvot edellyttävät saavutettavuutta

Tampereen yliopisto on nimennyt yhdeksi arvoistaan moninaisuuden, minkä tulee näkyä erilaisten ihmisten, alojen ja perinteiden arvostuksena. Myös koulutuksellisen tasa-arvon lisääminen sisältyvät paitsi yliopiston arvoihin myös strategiaan. Hyvän hallinnon periaatteisiin sisältyy useita saavutettavuutta edellyttäviä tai saavutettavuuteen kannustavia tavoitteita ja menettelyjä. Yliopiston johtosääntö, tutkintosääntö ja arviointisääntö niin ikään edellyttävät saavutettavuuden varmistamista.

Saavutettavuuden nykytila Tampereen yliopistossa

Saavutettavuuden nykytila tarkoittaa tässä suunnitelmassa kuvausta siitä, miten yliopistossa on järjestetty tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä suunnittelu ja millaisia saavutettavuuden huomioon ottavia prosesseja ja menettelyjä liittyy opiskelijavalintojen, opetuksen, ohjauksen, digitaalisten palvelujen ja tilojen esteettömyyden järjestämiseen. Nykytilana kuvataan myös, miten yliopistossa ehkäistään häirintätilanteita ja miten huomioidaan saavutettavuus yliopistoyhteisön kansainvälistyessä. Kuvattavaksi on valittu prosessit ja menettelyt, joiden olemassaolon tai puuttumisen on katsottu olennaisesti vaikuttavan saavutettavuuteen. Saavutettavuutta vahvistaneita toimenpiteitä on kartoitettu etenkin vuosilta 2021 ja 2022.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu

Tasa-arvolaki edellyttää **koulutuksen järjestäjiltä** vuosittain laadittavaa tasa-arvosuunnitelmaa ja sitä, että suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Tasa-arvolaki edellyttää lisäksi **työnantajilta** joka toinen vuosi erityisesti palkkausta ja muita palvelussuhteen ehtoja koskevaa tasa-arvosuunnitelmaa, jonka mukaisesti tasa-arvoa edistävät toimet toteutetaan. Yhdenvertaisuuslaki puolestaan edellyttää koulutuksen järjestäjän huolehtivan siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tampereen yliopiston nykyinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on voimassa huhtikuun 2023 loppuun saakka. Uuden suunnitelman tekeminen oli kesken, kun saavutettavuussuunnitelman tekeminen alkoi. Oli mahdollista pohtia, miltä osin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua ja saavutettavuussuunnittelua voisi jatkossa yhdistää.

Tampereen yliopistossa rehtorin asettama tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä vastaa yliopistotasoisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman seurannasta ja päivittämisestä. Ryhmä tekee myös esityksiä ja antaa lausuntoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

toteutumisesta ja kehittamisestä sekä tiedottaa yhdenvertaisuusasioista yliopistoyhteisölle. Kun ryhmä päivittää suunnitelmaa tai järjestää sen toteutumista koskevan seurannan, se osallistaa työskentelyynsä opiskelija- ja henkilöstöyhteisöä sen lisäksi, että ryhmän jäsenenä on henkilöstö- ja opiskelijajärjestöjen edustajia.

Toimenpiteet tähän mennessä

- Häirintään liittyvän ohjeistuksen päivittäminen.
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden seurannan mittariston laatiminen.
- Yliopiston kieliperiaatteiden valmisteluun osallistuminen.
- Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevan ohjeistuksen laatiminen rekrytointiryhmille.
- Palkkakartoituksen ja palkka- ja nimikeharmonisoinnin seurannan järjestäminen.
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn järjestäminen henkilöstölle, jotta saadaan täsmäntävää tietoa seuraavan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohjaksi.
- Webinaarien ja koulutuksien järjestäminen.

Voimassa oleva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää myös yliopiston esteettömyys- ja saavutettavuustavoitteet. Tavoitteet koskevat viestinnän ja verkkopalveluiden saavutettavuutta, työ- ja opiskelutilojen esteettömyyttä, henkilöstön osaamista sekä koulutuksen ja opiskelijavalintaprosessin kehittämistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Kehittämistarpeet

Saavutettavuuden edistäminen on tarkoitus pitää edelleen yhtenä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön kohteena, mutta nyt laaditun saavutettavuussuunnitelman myötä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa voidaan pitäytyä aiempaa yleisemmissä linjauksissa. Jatkossa yliopistossa laaditaan kuitenkin erikseen **henkilöstöpoliittinen** tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ja yliopiston **toiminnallinen** tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhdistämistä saavutettavuussuunnitelmaan voidaan harkita. Tapa osallistaa opiskelijat ja henkilöstö suunnittelu- ja arviointiprosesseihin on melko vakiintunut. Tyypillistä on järjestää kyselyjä ja keskustelutilaisuuksia sekä tiedottaa suunnitelman laatimisvaiheista ja seurannan tuloksista. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden johtaminen olisi hyvä kytkeä nykyistä kiinteämmin tiedekuntien ja palveluyksiköiden vuosisuunnitteluprosessiin, koska henkilöstösuunnitelmat laaditaan siinä.

Opiskelijavalinnat

Saavutettavuuden toteutumista opiskelijavalinnassa ohjaa yhtäältä koulutuspolitiikka, lainsäädäntö, opetus- ja kulttuuriministeriön yliopistoille osoittama rahoitus ja toisaalta se, miten

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

yliopisto itse toimii järjestäessään opiskelijoiden rekrytoinnin ja valinnan. Yliopistot tekevät opiskelijavalinnan kehittämisessä perinteisesti paljon yhteistyötä, minkä takia ratkaisuja saavutettavuuden yhteisiin haasteisiin on järkevä hakea useita tai kaikkia yliopistoja koskevassa yhteistyössä.

Toimenpiteet tähän mennessä Tampereen yliopistossa

- Valintakokeisiin osallistuvalla voidaan järjestää yksilöllisiä järjestelyitä, esimerkiksi rauhallinen koetila, lisäaika tai apuvälineiden käyttö tai muu vastaava järjestely. Järjestelyitä tarvitsevan hakijan tulee jättää kirjallinen hakemus, jossa on liitteenä tarpeen todentava todistus.
- Hakijoille suunnatun viestinnän ja neuvonnan keskitetty ja yhdenmukainen järjestäminen.
- Opiskelijavalinnan kysymysten säännöllinen käsittely yliopiston sisäisessä koulutuksen koordinaatioryhmässä.
- Valintaperusteiden esittämisen ja niistä päättämisen prosessi on rakennettu niin, että se sisältää useita tarkistusvaiheita. Prosessin toimivuutta arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.
- Tiedekuntien lähipalveluissa työskentelevät opiskelijavalinnan asiantuntijat toimivat verkostona yhdessä hakijapalveluiden kanssa, minkä ansiosta korjaustarve saavutettavuudessa voidaan tunnistaa vain yhdessä tiedekunnassa mutta kaikissa tiedekunnissa reagoidaan.
- Valintaperusteiden yksiselitteisyyden jatkuva kehittäminen, jotta opiskelupaikkaa hakevien oikeusturva ja yhdenvertaisuus toteutuisivat mahdollisimman hyvin.
- Hakijoilta saadun palautteen analysointi alakohtaisesti ja käsittely tarkoituksenmukaisissa toimielimissä ja ryhmissä.

Yliopistojen yhteisiä toimenpiteitä

- Opinto-ohjaajille kohdennetun viestinnän lisääminen. Syksyllä 2022 toteutettiin ensimmäistä kertaa yliopistosektorin yhteinen vuosittainen koulutusmateriaali ja webinaari opinto-ohjaajille, tavoitteina mm. oikean tiedon levittäminen ja valintatapojen avaaminen.
- Valintakokeiden yksilöllisten järjestelyiden kehittäminen korkeakoulujen yhteistyönä. Työryhmä aloitti työnsä syksyllä 2022.
- Yhteinen kansallinen valintakoordinaattori ja kansallinen valintaperustesuositus.
- Opiskelijavalintojen kehityshankkeen aloittaminen vuoden 2022 alussa.

Kehittämistarpeet

Opiskelijarekrytoinnin ja valinnan käytännössä on jo nyt paljon yhdenvertaisia ja saavutettavuutta lisääviä käytäntöjä. Varsinkin yksilön oikeusturvan varmistamiseksi tehdään paljon töitä. Viime kädessä hakija voi tehdä oikaisupyynnön ja edelleen muutospynnön. Korkeakoulut voivat korjata valintapäätöksiä myös oma-aloitteisesti. Valintamenettelyt ovat kuitenkin edelleen alakohtaisesti eriytyneitä, todistusvalinnoissa käytetään useita pistetaulukoita, kirjallisia valintakokeita on lukuisia ja vaihtoehtoiset valintatavat, esim. MOOC-verkkokurssit (Massive Open Online Course), ovat eriytyneet korkeakoulukohtaisiksi käytännöiksi. Yliopistojen sisällä on työlästä seurata oikaisupyyntöjen kokonaisuutta, koska pyynnöt käsitellään tiedekuntaneuvostoissa eikä päätöksistä suoraan muodostu yhtä rekisteriä. Yhteisvalintojen osalta on mahdollista, että henkilö saa oikaisupyyntöönsä erilaisen päätöksen eri yliopistoista. Hakijajoukon kansainvälistyminen, hakijoiden monenlaiset sosiaaliset taustat ja syntyperä aiheuttavat omat vaateensa sille, miten yliopiston pitäisi tiedottaa koulutustarjonnastaan.

Opetus ja ohjaus

Toimenpiteet tähän mennessä

- Opiskelija, jolla on todettu jokin oppimisen vaikeus, opiskeluun vaikuttava sairaus, vamma tai muu tila, voi saada yksilöllisiä opiskelujärjestelyitä (7/2022 saakka käytössä termi erityisjärjestelyt). Niitä tarvitseva opiskelija käy ohjauspalveluiden asiantuntijan kanssa keskustelun, jossa järjestelyistä laaditaan kirjallinen ehdotus. Opiskelija sopii toteutettavista järjestelyistä kunkin opintojakson opettajan kanssa opintojakson tavoitteet huomioiden.
- Yksilöllisen opinto- ja uraohjauksen järjestäminen.
- Yksilöllisestä opiskelujärjestelystä tiedottaminen opetus- ja tutkimushenkilökunnalle sekä opiskelijoille.
- Palautteen kerääminen opetuksen ja ohjauksen saavutettavuudesta ja käyttäminen toimintatapojen kehittämisessä. Yksilöllisiä opiskelujärjestelyitä saaneille opiskelijoille avattiin syksyllä 2021 palautekanava, minkä lisäksi säännöllisissä opiskelijakyselyissä on saavutettavuuteen linkittyviä kysymyksiä.
- Saavutettavuustyöryhmän, myöhemmin Opetuksen ja ohjauksen saavutettavuusryhmän toiminta kevästä 2020 alkaen.
- Opetuksen, ohjauksen ja opiskelun saavutettavuusyhteyshenkilön nimeäminen.

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

- OHO!-hankkeen saavutettavuuskriteeristöön pohjautuvan saavutettavuuskyselyn järjestäminen, opetuksen ja ohjauksen saavutettavuuden nykytilan selvittäminen ja toimenpide-ehdotusten laatiminen.
- Koulutuksien ja tilaisuuksien järjestäminen henkilöstölle sekä opiskelijoille opetuksen ja ohjauksen saavutettavuudesta. Koulutuksia ja tilaisuuksia järjestävät mm. Teaching and Learning Centre. Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnassa toimiva Tampere Accessibility Unit tarjoaa lisäksi opintojaksoja saavutettavuudesta.
- Sekä henkilöstölle että opiskelijoille on saatavilla kirjallisia ohjeistuksia saavutettavuudesta sekä yliopiston intranetissä, Opiskelijan oppaassa että Teaching and Learning Centren verkkosivuilla, mm. saavutettavasta opetuksesta, yksilöllisistä opiskelijärjestelyistä sekä saavutettavuuden huomioimisesta opetussuunnitelmatyössä.
- Opetusvideoiden saavutettavuuden priorisoinnin ja laatuluokituksen laatiminen
- Tampereen korkeakoulu yhteisön opiskeluhyvinvointiohjelmassa 2020–2024 yhtenä teesinä on saavutettavuuden varmistaminen.

Kehittämistarpeet

Saavutettavuuteen ja yksilöllisiin opiskelijärjestelyihin liittyvistä ohjeista ja koulutuksista huolimatta saavutettavuus ei vielä toteudu yliopiston haluamalla tavalla. Ohjeistukset ja yleiset koulutustilaisuudet eivät vielä tavoita kaikkia opiskelijoita eikä työntekijöitä. Tietoisuus digitaalisten aineistojen saavutettavuudesta on kuitenkin lisääntynyt, minkä seurauksena opettajat kokevat aikaa ja taitoa puuttuvan saavutettavien opetusmateriaalien tekemisessä, erityisesti opetusvideoiden tekstittämisessä. Seurantatieto saavutettavuuden ja yksilöllisten opiskelijärjestelyjen toteutumisesta on vielä hajanaista. Vaikka saavutettavuuden ja opiskelijahyvinvoinnin huomioimisesta opetussuunnitelmatyössä on ohjeistus, sen mukaan ei vielä kattavasti toimita. Ohjeita saavutettavasta harjoittelusta ei vielä ole.

Digitaaliset palvelut

Laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta tuli voimaan huhtikuussa 2019. Siirtymäaikojen jälkeen se on asettanut monia vaatimuksia myös korkeakouluille. Digitaalisten palvelujen saavutettavuus koostuu teknisestä saavutettavuudesta ja sisällöllisestä saavutettavuudesta.

Toimenpiteet tähän mennessä

- Tampereen yliopistossa on toiminut digipalvelulain toimeenpanoa valvova työryhmä vuodesta 2019 alkaen. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti seurantakokouksiin.
- Yliopisto on kilpailuttanut digitaalisten palveluiden saavutettavuusarvioinnit ja voi teettää digitaalisiin palveluihin kohdistettavan saavutettavuuden arvioinnin kolmannella

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

osapuolella. Saavutettavuusarviointeja on tehty keskitetyille palveluille, kuten yliopiston intranetille, julkisille verkkosivuille ja tietyille järjestelmille. Arviointien tulosten pohjalta on tehty korjauksia. Arvioinnit uusitaan isoimpien järjestelmä uudistusten yhteydessä.

- Palvelukohtaiset saavutettavuusselosteet on laadittu ja ne päivitetään korjausten edetessä. Esimerkiksi opiskelijoille suunnatut palvelut on systemaattisesti arvioitu ja korjauksien tekeminen aikataulutettu.
- Saavutettavuusvaatimukset huomioidaan palveluiden kilpailutuksessa, hankkimisessa ja järjestelmäkehityksessä.
- Digitaalisten palveluiden sivuilla on käyttäjille palvelukohtaiset ohjeet ja yhteystiedot palveluun liittyvän neuvonnan saamiseksi.
- Opiskelijoiden ja henkilöstön käytettävissä on saavutettavia asiakirjapohjia sekä ohjeistusta ja koulutuksia saavutettavuudesta, esimerkiksi opetusvideoiden tekstittämisestä.

Kehittämistarpeet

Monissa yliopiston käyttämissä järjestelmissä on jo nyt teknisesti mahdollista julkaista sisältöä saavutettavasti, mutta sisällöntuottajia on paljon ja heidän osaamisensa vaihtelee. Kaikki eivät hahmota saavutettavuuden hyötyjä ja osa kokee saavutettavuuden tekemisen ylimääräisenä rasitteena. Niinpä sisältöjen saavutettavuus vaihtelee paljon. Laajassa akateemisessa yhteisössä tehdään keskitettyjen palvelujen ulkopuolelle paljon sivustoja, joiden saavutettavuutta ei ole mahdollista valvoa. Oppimateriaalien saavutettavuudessa on käytännön tasolla puutteita, sillä materiaalien tekijöiden tiedoissa ja taidossa on vielä kehitettävää.

Opintotietojärjestelmä Sisussa on vielä vakavia saavutettavuuspuutteita, joita järjestelmän toimittaja kuitenkin korjaa järjestelmää kehittäessään. Yliopisto järjestää opiskelijoille tarvittaessa yksilöllistä tukea Sisun käytössä, kunnes järjestelmän saavutettavuuspuutteet on korjattu. Tuki on osa tutkinto-ohjelmien ohjauspalvelua. Puutteita on myös SAAS-palveluina ostettavien järjestelmien ja palveluiden saavutettavuudessa. Niiden korjaamiseen yliopisto pyrkii asiakkaana vaikuttamaan.

Käyttäjien palautteet saavutettavuusongelmista ovat koskeneet Sisun lisäksi Moodlea ja oppimateriaaleja. Kaikki palautteet on käsitelty, vastattu palautteenantajille ja tiedotettu korjausten etenemisestä yliopistoyhteisölle intranetissä.

Tilojen esteettömyys

Tilojen fyysisestä saavutettavuudesta käytetään usein termiä esteettömyys. Tampereen yliopistossa on tätä suunnitelmaa laadittaessa meneillään laaja tiloihin vaikuttava toimitilaohjelma. Ohjelma sisältää rakennuksista tai niiden osista luopumisia, uudisrakentamista,

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

peruskorjausta ja muutostöitä olemassa oleviin tiloihin. Toimitilaohjelman eri kohteisiin on muodostettu laajat osallistavat työryhmät, joihin kuuluu eri henkilöstöryhmien edustajia ja opiskelijoita.

Yliopiston käytössä olevat rakennukset sijaitsevat kolmella eri kampuksella: Hervannassa, Kaupissa ja Keskustassa. Kampusten lisäksi yliopistolla on toimipaikat Nekalassa (normaalikoulun perusaste) sekä yliopistokeskuksissa Porissa ja Seinäjoella. Kampusten rakennukset ovat valmistuneet vuosien 1960 ja 2016 välisenä aikana ja niitä on peruskorjattu ja laajennettu suunnitelmien mukaisesti. Suurimman osan yliopiston käytössä olevista rakennuksista omistaa Suomen Yliopistokiinteistöt Oy.

Rakennusten infot sijaitsevat pääsisäänkäyntien yhteydessä ja niistä saa neuvoja esteettömään liikkumiseen. Kaikilla kampuksilla on liikkumisesteisten pysäköintipaikkoja (LE-paikat) sisäänkäyntien läheisyydessä. Pääsääntöisesti kaikki rakennusten opetustilat ovat esteettömästi saavutettavissa.

Toimenpiteet tähän mennessä

- Kaikkien rakennusten esteettömyys pääkulkureiteillä on varmistettu luiskin, hissein ja automaattiovin. Uusissa hisseissä on puheohjaus ja lisäksi monissa hisseissä on myös pistekirjoituksella varustetut painikkeet.
- Hervannan kampuksella rakennusten välillä on esteetön sisäyhteys.
- Keskustakampuksella esteetön sisäyhteys on Päätalon ja Pinni B:n välillä sekä Pinni B:n ja Pinni A:n välillä.
- Puheäänentoistolla varusteltuihin opetustiloihin on asennettu induktiosilmukat, jotka auttavat henkilöitä, joilla on heikentynyt kuulo. Hervannan ja Kaupin kampuksilla induktiosilmukat on mitattu ja laadittu niistä tilakohtaiset kuuluvuuskartat. Kartat ovat näkyvillä opetustiloissa.

Kehittämistarpeet

Tampereen yliopistofuusion myötä tiedekuntien ja yksiköiden nimet ovat muuttuneet, mutta opasteita ei monin paikoin ole vielä päivitetty. Lisäksi osissa rakennuksia info ei pysty palvelemaan pyörätuolissa olevaa henkilöä ja osasta infoista puuttuu induktiosilmukka. Sukupuolineutraaleiden tilojen, kuten wc-tilojen, määrää tulisi lisätä.

Häirintätilanteiden ehkäisy ja hallinta

Yliopistolla on nollatoleranssi häirintään, kiusaamiseen ja epäasialliseen kohteluun.

Toimintatavat ja tilanne nyt

Yliopistolla ja ylioppilaskunta TREY:llä on ennalta suunnitellut prosessit ja menettelyt häirintätilanteista ilmoittamiseen ja käsittelyyn. Verkossa jaettavat ohjeet ovat opiskelijoiden ja henkilöstön saatavilla suomeksi ja englanniksi. Menettelyjä ja ohjeita on päivitetty viimeksi kesällä 2022.

Yliopistossa häirintänä häirintäilmoituksen kautta käsiteltävien tapausten määrä on noin 10 tapausta vuodessa. Yliopiston häirintäyhteyshenkilöiden vastaanottamia yhteydenottoja on kuitenkin enemmän. TREY:ssä häirintänä käsiteltävien tapausten määrä on puolestaan noin 30–40 tapausta vuodessa. Yhteydenottojen määrä on kasvanut viime aikoina. Sekä yliopistossa että TREY:ssä yhteydenottojen määrä ja häirintätapauksina käsiteltävien tapausten määrä vaihtelee kuukausittain ja vuosittain.

Yliopiston ja TREY:n prosessit ja menettelyt on kehitetty mahdollistamaan erityisesti varhainen puuttuminen opiskelijoiden ja henkilöstön kokemuksiin ongelmallisiin tilanteisiin. Yhteydenotot käsitellään yksitellen ja arvioidaan, mihin seuraavaan ennalta suunniteltuun käsittelyvaiheeseen tapaus viedään. Häirintäyhteyshenkilöt on nimetty ja heihin voi ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä. Yliopistolla ja TREY:llä on valmius käsitellä sekä yksilö- että yhteisötasoisia ongelmatilanteita. Yliopistossa menettelyä kutsutaan työyhteisösovitteluksi ja siinä on mahdollista käyttää myös ulkopuolista asiantuntijatukea.

Kehittämistarpeet

Esihenkilöiden valmiuksia toimia häirintätilanteessa on lisätty koulutuksilla ja tiedottamisella, mutta yksittäiset tapaukset ja yllättävät tilanteet ovat osoittaneet, ettei valmiuksia aina kuitenkaan ole riittävästi. Häirintäohjeet opiskelijoille, henkilöstölle ja esihenkilöille ovat ajan tasalla, mutta niiden olemassaoloa ja menettelytapoja ei koko yhteisössä vielä tunneta.

Kansainvälisyys

Tampereen yliopisto järjestää opiskelijoiden ja työntekijöiden rekrytoinnit yhä useammin kansainvälisinä. Yliopiston pitäisi olla muista maista saapuneille opiskelijoille ja työntekijöille yhteisö, johon integroitua. Käytännössä monet eri kielet vaikuttavat henkilökunnan ja opiskelijoiden jokapäiväisessä toimintaympäristössä.

Toimenpiteet tähän mennessä

- Yliopisto on järjestänyt vuodesta 2020 alkaen Study & Stay –ohjelmaa, jossa järjestetään muista maista saapuneille opiskelijoille palveluja ja tapahtumia. Ohjelmaa toteutetaan yhdessä Tampereen kaupungin International House Tampereen kanssa ja

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa. Muista maista saapuneita opiskelijoita autetaan myös työllistymään esimerkiksi harjoittelupaikkojen kautta.

- Suomen kielen ja kulttuuritietoisuutta lisäävien koulutuksien järjestäminen.
- Yliopisto tukee taloudellisesti opiskelijajärjestöjen kansainvälistä toimintaa.
- Kansainvälisten opiskelijoiden tyytyväisyyttä tukitoimiin seurataan säännöllisin kyselyin, jotta kehitystoimet osataan kohdentaa oikein.
- SIMHE-palveluna järjestetään maahanmuuttajille ohjausta, neuvontaa ja tukea korkeakoulutukseen, hakeutumiseen ja opiskeluun liittyen.
- Pätevytymiskoulutukset maahanmuuttajataustaisille. Esimerkiksi Kuulumisia-koulutus auttaa Suomen ulkopuolella opettajan tutkinnon suorittaneita täydentämään tutkintonsa ja saamaan suomalaisen opettajan pätevyyden.
- Suomen kielen oppimisen tueksi on rakennettu opintopolku alkeista (CEFR-taso A1) tasolle B2-asti. Verkkototeutuksen ansiosta opiskelija voi edetä valitsemassaan aikataulussa.
- Kattavat kansainvälisen liikkuvuuden palvelut vaihtoon saapuville ja vaihtoon lähteville opiskelijoille. Vaihtoon lähtevä opiskelija voi hakea erillistä esteettömyys- ja osallisuustukea opiskelija- ja harjoittelijavaihtoon, intensiivikursseille ja verkostotapaamisiin. Vaihtoon saapuville opiskelijoille järjestetään lukukausittain Welcome Week.
- Yliopistossa toimii avoin kansainvälisen henkilöstön verkosto, Network for International Academics and Staff. Kaikilla kolmella kampuksella on vertaistukea ja mentorointia yliopistossa vastikään aloittaneille tutkijoille, apurahatutkijoille ja työntekijöille. Teemoja ovat mm. uuteen kulttuuriin sopeutuminen, hyvinvointi ja suomalainen työkuulttuuri. Tukimuotoja ovat mm. ryhmäcoaching, työpajat ja suomen kielen harjoittelu.
- Koulutuksia ja ohjeita on myös kansainvälisiä osaajia vastaanottavalle yliopistoyhteisöille.
- Hidden Gems -puoliso-ohjelmassa järjestetään toimintaa mukana muuttaneille puolisoille: vertaisryhmiä, verkostoitumistilaisuuksia ja mentorointia. Toimintaan voivat osallistua myös Tampereen alueen yrityksissä työskentelevien puoliset.

Kehittämistarpeet

Joustava kaksikielisyys ei käytännössä vielä toteudu, sillä osa opiskelijoille ja työntekijöille tarkoitetuista ohjeista ja tiedotteista on vain suomeksi. Yliopiston kieliperiaatteissa on tarkoitus linjata toimenpiteet, jotka lyhentävät matkaa yhdenvertaiseksi ja moninaiseksi yhteisöksi. Kieliperiaatteita laativa työryhmä aloitti työnsä syksyllä 2022. Periaatteista on järjestetty jo aiemmin yhteisökuuleminen ja keskustelutilaisuus. Kieliperiaatteiden on tarkoitus valmistua kevään 2023 aikana.

Uudet toimenpiteet 2023–2024

Keväällä 2023

- Selkiytetään saavutettavuusasioiden työnjakoa ja vastuita. Luodaan saavutettavuustoimijoiden yhteistyöverkosto. Vastuutaho: tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä.
- Uusitaan yliopiston julkisten verkkosivujen ja intranetin saavutettavuusauditointi. Vastuutaho: Viestintä ja markkinointipalvelut.
- Tuotetaan koulutusmateriaali oppimateriaalin saavutettavuudesta. Vastuutaho: koulutuksen ja oppimisen palvelut.
- Kehitetään yksilöllisten opiskelijajärjestelyiden käytäntöä ja opettajien tukea tiiviissä yhteistyössä tiedekuntien ja keskitettyjen tukipalveluiden kesken. Tehdään yksilöllisten opiskelijajärjestelyjen käytäntö entistä tunnetummaksi tiedekunnissa. Vastuutahot: koulutuksen ja oppimisen palvelut sekä tiedekunnat.
- Laaditaan “Miten yliopisto toimii” -materiaali tukemaan uusien, monenlaisista taustoista tulevien opiskelijoiden perehtymistä ja kiinnittymistä Tampereen yliopistoon ja suomalaiseen yliopistokulttuuriin. Vastuutaho: toiminnanohjaus.
- Perustetaan tilojen fyysisen esteettömyyden työryhmä. Sen tehtävänä on arvioida esteettömyyttä kampuksilla ja huolehtia asetettujen tavoitteiden toteuttamisesta ja laatia etenemisaikataulu, joka sidotaan strategiaan ja tilojen toimitilo-ohjelmaan. Vastuutaho: tila- ja kiinteistöpalvelut yhteistyössä kampuskehityksen kanssa.
- Laaditaan kieliperiaatteet yhteisöllisessä prosessissa kevätlukukauden 2023 loppuun mennessä. Vastuutaho: Kieliperiaatteet-työryhmä
- Luodaan malli vuosittain järjestettävälle teemaviikolle tai –kuukaudelle tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen tai saavutettavuuteen liittyvästä teemasta. Vastuutaho: tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä

Vuoden 2023 loppuun mennessä

- Järjestetään tukea saavutettavien oppimateriaalien tuottamista varten. Vastuutahot: Teaching and Learning Centre ja tietohallinto.
- Tehdään (2023–2024) saavutettavuuteen liittyvä sisäinen auditointi eri opiskelijavalintatavoille. Tarkastellaan eri valintatapoja saavutettavuuden näkökulmasta. Esim. opiskelijavalinnassa käytössä olevat haastattelut, MOOCit ja avoimen väylät. Vastuutaho: koulutuksen ja oppimisen palvelut.

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

- Systematisoidaan opetuksen ja ohjauksen saavutettavuuden ja sen edistymisen seuranta ja kerätään saavutettavuuteen liittyvä palautetieto aiempaa systemaattisemmin yhteen. Kehitetään palautekanavia siten, että saavutettavuudesta ja yksilöllisistä opiskelujärjestelyistä vastaavilla tahoilla on näkyvyys ajankohtaiseen tietoon käytännön nykytilanteesta. Vastuutaho: koulutuksen ja oppimisen palvelut.
- Järjestetään monenlaisille oppijoille mahdollisuuksia hakeutua vertaisryhmiin. Vastuutaho: koulutuksen ja oppimisen palvelut.
- Sisällytetään esihenkilökoulutuksiin osio tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioista, työnantajan velvoitteista ja toimintamallista häirintätapausten ehkäisemiseksi. Vastuutaho: henkilöstöpalvelut.
- Varmistetaan, että tiedekunnat ja palvelualueet huomioivat saavutettavuuden vuosisuunnittelussa. Vastuutaho: toiminnanohjaus ja tiedekunnat.
- Keskustakampukselle toteutetaan olemassa olevien induktiosilmukoiden mittaukset, tarvittavat korjaukset ja laaditaan tilakohtaiset kuuluvuuskartat. Vastuutaho: tila- ja kiinteistöpalvelut.
- Kehitetään infopisteitä niin, että niissä kaikissa pystyy palvelemaan pyörätuolia käyttäviä henkilöitä. Infoihin, joissa ei vielä ole induktiosilmukkaa, asennetaan sellainen. Vastuutaho: tila- ja kiinteistöpalvelut.
- Varmistetaan, että infojen henkilökunta osaa neuvoa tilojen käyttäjiä esteettömyyteen liittyvissä kysymyksissä. Vastuutaho: tila- ja kiinteistöpalvelut.
- Toimitilaohjelman vuoksi niissä tiloissa, joihin liittyy muutostöitä tai peruskorjausta, selvitetään pohjatiedoksi muutosalueen tilojen esteettömyyttä ohjaamaan suunnittelua ja toteutusta. Jatkossa esteettömyys otetaan huomioon toimitilaohjelmassa ja kaikissa muutostöissä. Vastuutaho: kampuskehitys ja tila- ja kiinteistöpalvelut.

Keväällä 2024

- Tehdään saavutettavuusarviointeja tiedekuntien tarjoamille sähköisille palveluille. Vastuutaho: tiedekunnat, koordinaatio: tietohallinto.
- Laaditaan opiskelijavalinnan laatuksikirja, jossa huomioidaan saavutettavuus osana valintaperusteiden suunnittelua. Laaditaan myös opiskelijavalintaan liittyvien henkilöiden koulutusmateriaalit. Vastuutaho: koulutuksen ja oppimisen palvelut.
- Lisätään saavutettavuuden aiheista koulutusta opetus- ja ohjaustehtävissä oleville. Järjestetään osa koulutuksista tutkinto-ohjelmittain kohdennettuna. Vastuutahot: koulutuksen ja oppimisen palvelut sekä Teaching and Learning Centre.
- Saavutettavuus huomioidaan uusia opetussuunnitelmia (2024–2027) laadittaessa. Vastuutaho: tiedekunnat sekä koulutuksen ja oppimisen palvelut

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

- Selvitetään malli esteettömien tilojen varaamiseen tilanvaraussovelluksesta. Vastuutaho: fyysisen esteettömyyden työryhmä.

Vuoden 2024 loppuun mennessä.

- Lisätään uudisrakennusten ja peruskorjausten yhteydessä mahdollisuuksien mukaan sukupuolineutraaleja tiloja, esim. wc-tiloja. Tavoitteena se, että puolet ko. tiloista on sukupuolineutraaleja. Vastuutaho: tila- ja kiinteistöpalvelut.
- Tehdään (2023–2024) saavutettavuuteen liittyvä sisäinen auditointi eri valintatavoille. Tarkastellaan eri valintatapoja saavutettavuuden näkökulmasta. Esim. opiskelijavalinnassa käytössä olevat haastattelut, MOOCit ja avoimen väylät. Vastuutaho: koulutuksen ja oppimisen palvelut.
- Sisällytetään toimitilaohjelman mukaisten muutostöiden suunnitteluun opasteiden suunnittelu. Tavoitteena se, että uudistettujen tilojen käyttöönoton alkaessa kaikki opasteet ovat ajan tasalla. Vastuutaho: tila- ja kiinteistöpalvelut.

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

Ohjausryhmä

Saavutettavuussuunnitelman laatimisesta vastasi rehtorin nimeämä saavutettavuussuunnittelun ohjausryhmä, jossa oli 11 jäsentä. Ryhmän puheenjohtajana toimi provosti Jarmo Takala. Jäsenet olivat Kati Iltanen, varadekaani, informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta; Paula Järvenpää, Toiminnanohjaus ja hallintopalvelut -yksikkö, työnantajatoiminta sekä yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä; Miisa Karjalainen, Toiminnanohjaus ja hallintopalvelut-yksikkö, laki- ja hankintapalvelut; Kaisa Keskitalo, Koulutus ja oppiminen -yksikkö, opiskelija- ja hakijapalvelut; Ilona Lehtonen, TREY, varalla Eemeli Lahtinen; Jussi-Pekka Pispala, Tietohallinto, kehityspalvelut; Mika Puonti, Viestintä ja markkinointi -yksikkö, verkkoviestintä; Elisa Sinikallio, Koulutus ja oppiminen -yksikkö, opettajien ja ohjauksen palvelut, TLC, ohjausryhmän sihteeri; Raisa Suominen, Henkilöstöpalvelut-yksikkö, valmistelu ja kehittäminen sekä yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä ja Taina Vimpari, Tila- ja kiinteistöpalvelut -yksikkö.

Suunnitelman tekoon osallistui myös muita asiantuntijoita. Luonnoksesta keskusteltiin koulutuksen koordinaatioryhmässä, koulutusneuvostossa, tiedekuntaneuvostoissa, konsistorissa ja yliopiston johtoryhmässä. Luonnos oli yliopiston opiskelijoiden ja henkilökunnan kommentoitavana 21.11.–4.12.2022.

Toimielinten ja yhteisön kommenttien perusteella ohjausryhmä arvioi ehdotettuja toimenpiteitä niiden kiireellisyyden ja toteuttamiskelpoisuuden perusteella, laati aikataulun ja nimesi vastuutahot.

Tausta-aineistot

Ihminen ratkaisee. Human potential unlimited. Tampereen yliopiston strategia 2030. Hallituksen vahvistama 10.2.2020. Haettu 5.12.2022 osoitteesta <https://content-webapi.tuni.fi/proxy/public/2022-05/tampereen-yliopiston-strategia-2030.pdf>.

Klemola, Ulla; Ikäheimo, Heini; Hämäläinen, Tytti, toimittaneet (2020). OHO-opas: opiskelukykyä, hyvinvointia ja osallisuutta korkeakouluihin. Haettu 5.12.2022 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8110-5>.

Kosunen, Tapio (2021). Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021, 35. Haettu 5.12.2022 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-838-0>.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1086. Voimaantulo 1.1.1987, minkä jälkeen muutoksia. Ajantasainen säädös haettu 5.12.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>.

21.12.2022

TAU/1156/013/2022

Opetuksen ja ohjauksen saavutettavuus Tampereen yliopistossa, kesäkuu 2021, saavutettavuustyöryhmä. Asiakirja ilman päiväystä. Tampereen yliopisto.

Tampereen yliopistona toimivan Tampereen korkeakoulusäätiön johtosääntö. Tampereen korkeakoulusäätiö sr:n hallitus 16.12.2020, muutokset 22.6.2021. Haettu 7.12.2022 osoitteesta [tampereen-korkeakoulusaation-johtosaanto-22.6.2021.pdf \(tuni.fi\)](https://www.tuni.fi/tampereen-korkeakoulusaation-johtosaanto-22.6.2021.pdf).

Tampereen yliopiston arviointisääntö. Tampereen yliopiston konsistori 25.5.2021. Muutokset 30.8.2022.

Tampereen yliopiston arvot. Osa verkkosivua Tampereen yliopiston strategia ja avaintietoa. Haettu 5.12.2022 osoitteesta <https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/yliopisto/strategia-ja-avaintietoa>.

Tampereen yliopiston hyvän hallinnon periaatteet 6.4.2022. Haettu 5.12.2022 osoitteesta https://content-webapi.tuni.fi/proxy/public/2022-04/hyvan-hallinnon-periaatteet_06042022.pdf.

[Tampereen yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2021–2022](#). Asiakirja vahvistettu 15.4.2021. Tampereen yliopisto.

Tampereen yliopiston tutkintosääntö. Tampereen yliopiston konsistori 23.10.2018, muutokset 12.5.2020 ja 24.5.2022. Haettu 5.12.2022 osoitteesta <https://www.tuni.fi/fi/opiskelijan-opas/kasikirja/uni/opiskelu-0/opiskeluun-liittyvat-saannot/tutkintosaanto-ja-sita-taydentavat-ohjeet>.

Työsopimuslaki 55/2001. Voimaantulo 1.6.2011, minkä jälkeen muutoksia. Ajantasainen säädös haettu 5.12.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055>.

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko. Valtioneuvoston julkaisuja 2021, 24. Haettu 5.12.2022 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-622-8>.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Voimaantulo 1.1.2015, minkä jälkeen muutoksia. Ajantasainen säädös haettu 5.12.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>.

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti TUNI Sign-järjestelmällä
This document has been electronically signed using TUNI Sign

Päiväys / Date: 27.12.2022 23:45:33 (UTC +0200)

Jarmo Takala

provosti

Organisaation varmentama (TUNI käyttäjätunnus)
Certified by organization (TUNI user account)

SAML2 SSO token (AD)

Päiväys / Date: 28.12.2022 18:34:52 (UTC +0200)

Mari Walls

rehtori

Organisaation varmentama (TUNI käyttäjätunnus)
Certified by organization (TUNI user account)

SAML2 SSO token (AD)